

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансового менеджменту і фондового ринку

Реферат
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування

за магістерською програмою професійного спрямування
Фінансовий менеджмент та страховий менеджмент

на тему: «**Оцінка сучасного стану і перспективи розвитку
ризикових видів страхування**»

Виконавець:

студент факультету фінансів та
банківської справи

Баленко Владислав Олегович _____
/підпис/

Науковий керівник:

Доктор економічних наук, професор

Гончаренко Олена Миколаївна _____
/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Страховому ринку відводиться одна із головних ролей у забезпеченні динамічного розвитку економіки будь-якої країни. Саме тому його розвиток, і в тому числі розвиток ризикового страхування, є досить важливим. Саме страховий ринок забезпечує формування системи надання страхових послуг як з ризикових видів страхування, так й зі страхування життя. Страховий ринок є системою економіко-правових відносин між покупцями, продавцями послуг із страхування та перестраховування та їхніми посередниками, у результаті яких здійснюються мобілізація, розподіл і перерозподіл грошових коштів. А ризикові види страхування складають значну питому вагу всіх страхових послуг страхового ринку оскільки саме ризиковий характер суспільного виробництва в цілому, окремого господарства та життєдіяльності людини породжує систему відносин між людьми з метою попередження, подолання та зменшення наслідків впливу несприятливих непередбачуваних подій.

Актуальність досліджуваної проблематики підсилюється тим, що ризикове страхування забезпечує й підтримує рівень життя й добробуту як окремої людини, так і окремої групи людей, його можна вважати інструментом як фінансового, так і соціального захисту населення. Це проявляється в тому, що ризикове страхування в умовах ринкової економіки є основним з інструментів, який забезпечує фінансовий захист інтересів громадян від непередбачуваних подій, що призводять до часткової та повної втрати майна, працездатності та здоров'я, появи інших витрат, пов'язаних громадянською відповідальністю. Фінансові послуги з ризикових видів страхування є своєрідним фінансовим стабілізатором, важливим у розвитку підприємництва, виробничих галузей, ринкових відносин, державної економіки.

Мета і задачі дослідження. Метою кваліфікаційної роботи магістра є розробка теоретичних засад та практичних рекомендацій щодо функціонування та розвитку ризикових видів страхування в Україні.

Реалізація поставленої мети обумовила виконання таких **завдань дослідження:**

- дослідити економічну природу страхування та розвитку страхових відносин;
- визначити теоретичні основи страхового ринку та класифікаційні ознаки видів страхування;
- розглянути особливості надання послуг з ризикових видів страхування;
- розглянути методичку аналізу ризикових видів страхування;
- проаналізувати показники розвитку страхового ринку України;
- дослідити сучасні тенденції розвитку ризикових видів страхування;
- проаналізувати сучасні проблеми розвитку ризикових видів страхування;
- визначити перспективи та сучасні тренди розвитку ризикових видів страхування.

Об'єктом дослідження є процес функціонування ринку ризикових видів страхування в Україні.

Предметом дослідження є економічні відносини з приводу надання послуг з ризикових видів страхування.

Методи дослідження. Теоретичну і методологічну основи склали фундаментальні положення економічної теорії, фінансового та страхового менеджменту.

Інформаційну базу дослідження склали роботи провідних вітчизняних і зарубіжних вчених в області функціонування ринку страхових послуг, наукова література, інформативні матеріали з мережі інтернет, законодавчі і нормативні документи, які регулюють функціонування ринку страхових послуг в Україні.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (30 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 78 сторінки. Основний зміст викладено на 75 сторінках. Робота містить 6 таблиць, 13 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні основи розвитку ризикових видів страхування» розглянуто сутність страхового ринку, визначені наукові підходи щодо формування системи страхових відносин щодо надання послуг з ризикових видів страхування.

Досліджено економічну природу страхування та розвитку страхових відносин. Встановлено, що страховий ринок представляє собою всю сукупність економічних відносин між його учасниками з приводу купівлі-продажу різноманітних страхових послуг та забезпечує органічний зв'язок між страховиками і страхувальниками; на ньому визначаються попит та пропозиція на страхові послуги і формуються ціни на страхові продукти. При цьому необхідною умовою існування страхового ринку є наявність суспільної потреби на страховиків, які можуть задовольнити ці потреби.

Визначено теоретичні основи страхового ринку та класифікаційні ознаки видів страхування. Структуризація страхового ринку може бути здійснена за різними ознаками, в залежності від цілі дослідження чи спостереження, вивчення умов функціонування, напрямів розвитку, потреби аналізу з метою виявлення певних тенденцій. Важливою з економічного погляду є класифікація за об'єктами страхування, тобто об'єктами, на які спрямовується страховий захист. Класифікація за об'єктами страхування передбачає виокремлення трьох галузей: пов'язані з життям, здоров'ям, працездатністю та додатковою пенсією страхувальника або застрахованої особи (особисте страхування); пов'язані з володінням, користуванням і розпорядженням майном (майнове страхування); пов'язані з відшкодуванням страхувальником заподіяної ним шкоди фізичній особі або її майну, а також шкоди, заподіяної юридичній особі (страхування відповідальності).

Визначені особливості надання послуг з ризикових видів страхування. Страхові послуги з ризикових видів страхування є найбільш поширеними на страховому ринку. Послуги з ризикового страхування мають певні особливості в залежності від галузі страхування, виду та форми страхування. Страхові продукти ризикового страхування - це специфічні послуги, що пропонуються

на страховому ринку. Їх ціна відображається у страховому тарифі і формується на основі конкуренції при порівнянні попиту і пропозиції. Страхові послуги з ризикового страхування можна класифікувати в залежності від галузей страхування: особисте і майнове страхування, страхування відповідальності.

У другому розділі «Практичні та методичні основи аналізу послуг з ризикових видів страхування» досліджено сучасні тенденції розвитку ризикового страхування.

Розглянуто методику аналізу ризикових видів страхування. Розвиток страхового ринку можна дослідити за допомогою системи кількісних оцінок та критеріїв, які мають включати наступні підходи: аналіз меж ринку страхових послуг; аналіз відкритості ринку страхових послуг; дослідження щільності страховиків на страховому ринку; дослідження ємкості страхового ринку. Система оцінки складається з абсолютних і відносних показників діяльності ринку страхових послуг.

Проведено аналіз показників розвитку страхового ринку України. У 2021 році в Україні продовжується тренд на скорочення кількості страховиків, насамперед – через добровільну відмову від ліцензій та вихід з ринку за власною ініціативою. За останні 11 місяців страховиків стало на 24 компанії менше. Пандемія COVID-19 вплинула на страховий ринок. У 2020 році спостерігалася тенденція до зниження показників страхових премій на 14,7%. Проте у 2020 році зросли виплати страхових відшкодувань – на 3,6%. З 1 липня 2020 року Національний банк став регулятором ринку небанківських фінансових послуг. За даним НБУ зазначимо, що минулого та на початку цього року фінансовий стан низки страховиків продовжував погіршуватися.

Досліджено сучасні тенденції розвитку ризикових видів страхування: Загальні премії у 2020 році у порівнянні з 2019 зменшились на 15% і склали 45,2 млрд. грн. – спадна тенденція сформувалась у сегменті non-life (-16,9%), у сегменті life страхові премії приросли на 8,7%. Обсяги сплачених страхових виплат/відшкодувань за 2020 рік залишились на рівні минулого року (+4%), при цьому приріст виплат був більшим у сегменті life (+12,6%), у сегменті non-life у 2020 році обсяги виплат залишились майже не змінними (+3,2%). Криза, пов'язана з пандемією COVID-19, та криза економічна за у 2020 році продовжували помірно впливати на діяльність страховиків. Показники страхових премій страховиків, що звітуються до Національного банку, зберегли тенденцію до зростання, проте приріст скоротився удвічі: з +20% (2019/2018) до +12% (2020/2019).

У третьому розділі «Удосконалення розвитку ризикових видів страхування в Україні» визначено проблеми та перспективи розвитку ризикових видів страхування.

Проаналізовано сучасні проблеми розвитку ризикових видів страхування. Встановлено, що основними проблемами розвитку ризикових видів страхування є: недосконалість законодавчої бази; недосконалість захисту прав споживачів страхових послуг; зосередження страхової діяльності переважно на майновому страхуванні юридичних осіб; недостатній рівень кадрового та наукового забезпечення у страховій галузі; низький рівень страхової культури

населення; зосередженість на обов'язкових видах страхування; низький попит фізичних і юридичних осіб на страхові послуги, що спричинено економічною та політичною кризою в країні; відсутність надійних інвестиційних програм, а також реальних фінансових механізмів для довгострокового розміщення страхових резервів; зниження попиту на страхові послуги в умовах зниження платоспроможності населення, низького рівня довіри до фінансових установ; низький рівень страхових виплат; низький рівень доходності окремих видів страхування; значна інформаційна закритість діяльності страхових компаній; політична нестабільність в країні; слабкі зовнішньоекономічні зв'язки України у сфері страхування з іншими країнами; нерозвиненість національної страхової інфраструктури; низькі показники конкурентоспроможності українських страхових компаній.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі розглянуто сутність, функції та особливості формування та розвитку ринку ризикових видів страхування; його структуру та інфраструктуру, внутрішню систему та зовнішнє оточення, основні продукти та послуги, які він надає. Проведено аналіз основних тенденцій функціонування і розвитку страхового ринку України у 2016-2020 рр. та розглянуті страхові послуги з ризикового страхування. Ми також зупинилися на проблемах розвитку страхового ринку України та ризикових видів страхування, основних сучасних трендах розвитку; дослідили особливості надання послуг з ризикових видів страхування; визначили основні напрямки удосконалення та реформування страхового ринку в Україні та перспективи його розвитку в майбутньому.

Визначено перспективи та сучасні тренди розвитку ризикових видів страхування. На основі аналізу сучасного стану, проблем та перспектив розвитку ринку ризикових видів страхування встановлено, що існує ряд невирішених проблем, для усунення яких пропонується наступні рекомендації:

- забезпечити ефективне державне регулювання і нагляд у сфері ризикового страхування з урахуванням міжнародно визнаних принципів та стандартів;

- сприяти захисту економічної конкуренції на страховому ринку для удосконалення умов його функціонування на конкурентних засадах;

- стимулювати страховиків до отримання міжнародних рейтингів фінансової стійкості, сприяння інформаційній відкритості страхового бізнесу шляхом постійного моніторингу якості страхових послуг різних компаній у засобах масової інформації;

- приділяти більше уваги вдосконаленню механізму надання страхових послуг страховими компаніями, що перспективі зможе позитивно вплинути на економічні показники країни;

- формувати єдину державну стратегію розвитку страхового ринку в Україні;

- адаптувати вітчизняне страхове законодавство відповідно до норм, правил та вимог країн Європейського союзу;
- здійснення ефективного контролю за діяльністю страховиків з боку держави;
- проведення роз'яснювальної роботи щодо переваг усіх видів страхування та популяризація страхування серед населення.

Таким чином, вирішивши ці питання можна забезпечити щорічне стабільне зростання ризикового страхування в Україні, що надасть змогу зробити його потужним інструментом соціального захисту населення, а також стати джерелом надходження інвестиційних ресурсів у майбутньому.